

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län

Datum: 2003-12-18

Områdesnummer: NRO 20 077

Områdesnamn: Bastberget

Kommun: Gagnef (2026)

Kartblad: 12FNV

Area: 29 ha

Naturgeografisk region: 30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden.

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder.

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng.

Riksvärde:

Slätteräng	Flora
Naturbetesmark	

Värdeomdöme: Bastbergets fåbodar utgör en väl bibehållen fåbodemiljö som ännu är i bruk. Den säregna miljön i kombination med en vacker utsikt ger även området ett visst rekreationsvärde.

Slättermarken på Bastberget är representativ, har mycket lång kontinuitet, är i god hävd och innehåller en intressant flora. Tack vare djurhållningen finns dessutom betespräglad vegetation i fåboden och dess omgivningar.

Huvudkriterier: A, C, D, E

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, nyckelområde, funktion.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt fåbodbruk i form av bete och slätter. På och kring vallen bör inte trädskiktet tillåtas tättna. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, slutavverkning i omgivande kantzoner, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande: -

Områdets huvuddrag: Bastbergets fåbodar ligger i södra delen av Gagnefs kommun, ca tolv kilometer söder om Mockfjärd.

Detta fåbodställe var förr en av landets största fåbodar. Fortfarande hålls fåbodmiljön levande genom betande kreatur, men numera är antalet brukare betydligt reducerat. Den äldre bebyggelsen och de gamla fåbodgatorna är till stor del väl bibehållna, några stugor har dock byggts om till fritidshus. Marken är blockig med spridda rösen.

Fåbodvallen som alltjämt hålls öppen genom bete utgör en miljö som blir allt sällsyntare, då flertalet fåbodar i dag är kreaturslösa. Omgivningarna har dock vuxit igen med barrskog. Dessa betesmarker har en flora och fauna som är speciellt anpassad till marker med lång kontinuitet i hävden.

Vallen är öppen med bara enstaka gran, björk och rönn. De ur botanisk synpunkt intressanta slätterängarna ligger framför allt i södra delen av fåboden. Gräshed av rödven/krustäteltyp dominerar slättermarken, på sina ställen övergående i rished av ljung eller lingontyp. Särskilt vacker är enbuskmarken i Bastbergets nordsluttning med sin gräshedvegetation. Artrikare örtrik stagghed uppträder sparsamt. Artfattigdomen är annars utpräglad. Bland intressantare arter märks slätterfibbla, fjälltimotej och knägräs. Svampfloran är däremot synnerligen artrik med bl.a. 16 arter vaxskivlingar varibland märks tre hotade arter.

Hävden torde vara oavbruten på både betes- och slättermarken, men djurbesättningen är idag så liten att betestrycket blir lågt. Kor, får och några hästar betar på vallen. Slåttern sker ännu med lie och slättermarken är härigenom mycket välhävdad.

Den levande fåbodmiljön utgör ett säreget och intressant inslag i landskapet. Dess höga läge på Bastberget medför en mycket vacker utsikt.

Anmärkningar: Bastberget ingår som objekt nr 37, klass II, i länsstyrelsens översiktliga naturinventering för Gagnefs kommun, som objekt nr 14 i ängs- och hagmarksinventeringen, objekt 19 i länets bevarandeprogram för odlingslandskapet, samt som objekt nr 36 i länets naturvårdsprogram. Området berör område av riksintresse för kulturminnesvård nr KW-63.

Referenser:

Länsstyrelsen Dalarna, 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Dalarna*.

Miljövårdsenheten 1994:1.

Länsstyrelsen Dalarna, 1993: *Dalarnas ängar och betesmarker*.

Miljövårdsenheten 1993:1.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. N 1988:1.

Översiktlig naturinventering i Gagnefs kommun. Länsstyrelsen i Kopparbergs

län.